

CUMHURİYET SENATOSU

TUTANAK DERGİSİ

18 nci Birleşim

9 . 1 . 1975 Perşembe

İÇİNDEKİLER

	Sayfa		Sayfa
I. — Geçen tutanak özeti	438:439	7. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi	
II. — Yoklama	439	Yiğit Köker'in, Sosyal Sigortalar Kurumunun	
III. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	439,445	çinde bulunduğu duruma dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/3)	445
1. — Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, pancar müstahsilinin içinde bulunduğu sıkıntılı duruma dair gündem dışı demeci.	439:441	8. — Cumhuriyet Senatosu Giresun Üyesi İhsan Topaloğlu ile İstanbul Üyesi Fikret Gündoğan'ın, yurdumuzdaki enerji darlığının nedenleri ve çözüm yolları konusunda Senato araştırması isteyen önergeleri (10/6)	445
2. — Urfa Üyesi İ. Halil Balkıs'ın, Urfa'da Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı mensuplarının davranışları ve Toprak ve Tarım Reformu Kanununun uygulanma şekline dair gündem dışı demeci.	441:442	9. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, mason localarına dair Senato araştırması isteyen önergesi. (10/7)	445
3. — Bütçe ve Plan Komisyonu üyeliklerine seçim.	442:444	10. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatına dair Senato araştırması isteyen önergesi. (10/9)	445
4. — Diyarbakır Üyesi Azmi Erdoğan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/209)	444:445	11. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçlil'in, Millî Eğitim Bakanlığının 7 . 2 . 1974 tarih ve özel 000.01/114 sayılı tami mi ve bu tamime göre yapılan tayinler hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/10)	445
5. — Aydın Üyesi İskender Cenap Ege'nin, Tarım - Orman - Köy İşleri Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/210)	445	12. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Necip Mirkelâmoğlu'nun, Atatürk Devrimleri ve Devletin temel ilkeleriyle ilgili işlemler hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/11)	445
6. — Urfa Üyesi İbrahim Halil Balkıs'ın, Cumhuriyet Senatosu Hesapları İnceleme ve Millî Eğitim - Gençlik ve Spor Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/211)	445		

Sayfa	Sayfa
13. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Sami Turan ile Cumhurbaşkanınca seçilen üye Fethi Çelikbaş'ın 11 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameye müsteniden T. R. T. Genel Müdürlüğüne yapılan atamaya dair Senato araştırması isteyen önermeleri (10/12) 445	Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/14) (S. Sayısı : 404) 446
14. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal ve 9 arkadaşının, Millî Eğitim Bakanı tarafından yapılmış olan tayin ve nakil tasarrufları hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/13) 445:446	3. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in, Anayasanın 78 nci maddesi muvacehesinde Bolu Çimento Fabrikası İdare Meclisi Reisliği sıfatıyla Senatörlük sıfatının bağdaşıp bağdaşmayacağına dair, İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in önergesi ve bu hususta Başkanlık Divanının 1 Haziran 1970 tarih ve 28, 10 Temmuz 1972 tarih ve 31, 11 Mart 1974 tarih ve 9, 13 . 11 . 1974 tarih ve 2 sayılı kararları 446
15. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca seçilen Üye Özer Derbil ve 3 arkadaşının, Elektrofer Firmasına verilen teşvik ve ithal belgeleri ile bu firmanın gümrük işlemleri hakkında Senato Araştırması isteyen önermeleri. (10/14) 446	V. — Sorular ve cevaplar 446
16. — Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Şeref Kayalar ve arkadaşlarının, T. R. T. hakkında Senato Araştırması isteyen önermeleri (10/15) 446	A) <i>Yazılı sorular ve cevapları</i> 446
IV. — Görüşülen İşler 445,446	1. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, Erdemir Grevine dair soru önergesi ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan'ın yazılı cevabı. (7/296) 446:448
1. — Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı ile Uçak Servisi Anonim Ortaklığının durumuna dair Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu ve ek raporu (10/33) 445	2. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, bazı süt mamülleri fabrikalarının 1974 yılı üretimine ve yeni fabrikalar kurulması hususunda ne düşünüldüğüne dair soru önergesi ve Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan'ın yazılı cevabı (7/303) 448:449
2. — Cumhuriyet Senatosu Saymanlığının Haziran, Temmuz ve Ağustos 1974 aylarına ait hesapları hakkında Cumhuriyet Senatosu	3. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, hara ve inekhanelere dair soru önergesi ve Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan'ın yazılı cevabı (7/305) 449:450

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Siirt Üyesi Süreyya Öner'in, Pervari ilçesi köylerinde görülen ve 17 çocuğun ölümüne sebep olan kızamık salgınına dair gündem dışı demecine Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Kemal Demir cevap verdi.

Sayın üyelere bazılarında, Başkanlık tezkeresinde gösterilen sebep ve sürelerle izin verilmesi ve, Bitlis Üyesi Kâmrân İnan ve Cumhurbaşkanınca S. Ü. Naim Talû'nun, Pakistan'da meydana gelen

zelzele felâketi dolayısıyla Genel Kurulun üzüntü ve taziyelerinin Pakistan Senatosuna bildirilmesine dair önergesi kabul olundu.

Diyanet İşleri Başkanlığında görevli Yaşar Tunagür'ün faaliyetleri konusunda kurulan Araştırma Komisyonu üyeliğine, Cumhurbaşkanınca S. Ü. Cihat Alpan seçildi.

Cumhuriyet Senatosu Bütçe ve Plan Komisyonunun kuruluşu hakkında Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı yazısı görüşülerek;

Bütçe ve Plan Komisyonunun Anayasanın 85 nci maddesine göre partilerin ve grupların oranlarına göre kurulması kabul olundu.

Yapılan yoklama sonucunda Genel Kurulda çoğunluğun kalmadığı anlaşıldığından;

9 . 1 . 1975 Perşembe günü Saat 15,00'te toplanılmak üzere Birleşime saat 18,22'de son verildi.

Başkan

Kâtip

Başkanvekili

Cumhurbaşkanınca S. Ü.

Necip Mirkelâmoğlu

Bahriye Üçok

Kâtip

Kastamonu

Mehmet Çamlıca

SORULAR

Yazılı sorular

1. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Bahriye Üçok'un, Hacı adaylarına verilen döviz miktarına dair yazılı soru önergesi, Maliye Bakanlığına gönderilmiştir. (7/314)

2. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hil-

mi Nalbantoğlu'nun, binek otolarına dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/315)

3. — Cumhuriyet Senatosu Afyon Karahisar Üyesi Ahmet Karayığit'in, Anadolu Üniversitesine dair yazılı soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (7/316)

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN : Başkanvekili Necip Mirkelâmoğlu

KÂTİPLER : Mehmet Çamlıca (Kastamonu), Bahriye Üçok (Cumhurbaşkanınca S. Ü.)

II. — YOKLAMA

BAŞKAN — 18 nci Birleşim için yoklama yapılacaktır.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz vardır: 18 nci Birleşimi açıyorum.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal'ın, pancar müstahsilinin içinde bulunduğu sıkıntılı duruma dair gündem dışı demeci.*

BAŞKAN — Sayın üyeler, gündem dışı konuşma istemeleri vardır. Bu istemlerden, konuların acele mahiyetlerine binanen ancak iki arkadaşımıza söz vereceğim.

Gündem dışı konuşmalardan evvelâ, pancar müstahsilinin içinde bulunduğu sıkıntı nedeniyle Sayın Ömer Ucuzal'a söz vereceğim.

Değerli üyeler;

Bütün gündem dışı konuşmaları is'af etmek arzu muza rağmen, yerine getiremediğimiz istemlerin sahipleri olan arkadaşlarımızın hoş görülerine sığınarak, ancak iki arkadaşımızı konuşturma imkânını bulabiliyoruz.

Buyurunuz, Sayın Ucuzal.

ÖMER UCUZAL (Eskişehir) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım;

1975 yılı, inşallah 1974 yılının aksine, çiftçinin bütünüyle müstahsil Türk köylüsünün ve yetiştirdiği mahsulünün kara kaderini değiştirme yılı olur.

1974 yılında, 1973 yılının sağladığı imkânlar sebebiyle yalnız buğday ve arpa müstahsiline kısmî bir kazanç sağlanmış ise de, müstahsil, bu tek kaleme artış sağlayan geliriyle bir yılın ihtiyacı için alacağı yüzlerce kalem mal ve hizmet için giderleri arasında bir denge kurmaya muvaffak olamamıştır. Yani, geliri giderinden çok geride kalmış ve henüz yılın başında olmasına rağmen, geçecek müddet içinde bilinen ve bilinmeyen ihtiyaçlarını neyle temin edecek, ne kadarını alabilecektir veya karşılayacaktır?

Bunları sormanın ve müstahsil köylünün ıstırap dolu çileli hayatını dile getirmenin, bazı kişilerin ve çevrelerin huzurunu kaçırdığını biliyorum. Suçlarını ve suçluluklarını hatırlatmak bir noktada iyi şey denemezse de, bu gerçeklerin müsebbiplerini ortaya çıkarmak da bizim görevimizdir. Bizi bu görevimizden kimse alıkoyamayacaktır.

Değerli arkadaşlarım;

Çay, üzüm, incir, pamuk, narenciye mahsulü ve hayvancılık gibi başlıca istihsalimizi yapan köylünün 1974 yılı içinde içine düşürüldüğü görülmemiş ve duyulmamış iktisadî buhran yanında, sanki bunlardan ayırıldılmasın, genellik ve eşitlik sağlansın diye olacak ki, pancar müstahsili de eşi görülmemiş bir iktisadî yıkıntıya hedef olarak tutulmuştur.

Hepinizin bildiği üzere pancar, şeker sanayiimizin hammedesi olduğu gibi, şeker gıdamızın yanında pancar ispiroto, melas ve küspe olarak da büyük bir ihtiyacı karşılayan kaynaktır. Bu kaynağı yetiştiren köylümüz bugün iktisaden çökmüş, telâfisi mümkün olmayan huzursuzluk içindedir. Şüphesiz bu çöküntünün ve huzursuzluğun sebepleri var, bu sebepleri yaratan ve artıranlar da vardır.

1974 yılı başında şekere zam yapıldı. «Akaryakıt-tan demire kadar yapılan zamlar, pancar maliyetine ve pancar müstahsiline menfi tesir yapmadı» diyecek bir tek akıl ve insaf sahibi kişi elbette çıkamaz.

«Köylünün mahsulünü değer fiyata alacağız, emeği de değerlendireceğiz ve köylüye dönük bir tutum içinde olacağız» diye ilân eden bir Hükümet işbaşında olunca, siz pancar müstahsili olsanız ne düşünürsünüz? Elbette, mahsulünüzün değer fiyata alınacağı ve emeğinizin değerlendirileceğini düşünür ve elbette ümit bağlar da, aksini düşünmezsiniz; ama pancar müstahsiliyle şeker fabrikaları arasında yapılmış olan muahedeyi hatırlatmamak veya mevcut kabul etmek şartıyla...

Değerli arkadaşlarım;

Burada «muahede» kelimesini kasten kullandığını lütfen kabul buyurmayın. Şeker fabrikalarıyla pancar müstahsili köylü arasında 40 yıldan beri meriyette bulunan ve aktedilen bir mukavele vardır. Bu mukavele başından sonuna kadar pancar ekicisini bağlayan hükümler taşımakta olup, ekiciye en ufak bir talep ve iddia hakkı tanıyan bir madde veya cümleyi bulamazsınız. Onun için bu anlaşmanın adına mukavele demeye imkân yok. Mukavele, taraflara karşılıklı hak ve mükellefiyetler tahmil eder. Bir tarafta hak, bir tarafta mükellefiyet tahmil eden yazılı metinlere elbette muahede denir.

Değerli arkadaşlarım;

Pancar ekicisi sıkıntı içindedir. Mahsulünü yetiştirmek için bir yıl boyunca; yazın 60 dereceye kadar güneş altında tarlasında, sökülme zamanı mahsulünü topraktan çıkarmak için ayazda, karda ve donda nakıs 10 - 15 derece soğukta, yine tarlasında, vasıtasının üstünde ve pancarını teslim için kantar başında emek sarfettiği gibi, toprağı ile, yetiştirme masrafiyle ve bütün ailece bu işin peşinde koşar. Koşarken de, pancar bedelini alıncaya kadar herkese; işçisinden, esnafa, tamircisinden akaryakıtçıya, uçan kuşlara kadar her bulabildiği kişiye borçlanır. Bu borçlanma pancar mahsulünü yetiştirmek ve hayatını devam ettirmek içindir. Şeker fabrikaları çiftçiye bu müddet içinde ancak teslim edeceği pancar bedelinin % 5'i kadar bir avans öder. Kalan pancar bedelini ödeme zamanı şeker fabrikalarının keyfine kalmıştır. Keyfine kalmıştır, diyorum; bugüne kadar bayram, yılbaşı ve bu günlerin her aileye getirdiği bir kısım zarurî masrafları karşılamak için, imkân sağlama yönünden olsun, şeker fabrikalarınca bir ödeme yapılmamıştır.

Geçmiş yıllarda, bu tarihlerde pancar müstahsili şeker fabrikalarına teslim ettiği pancar bedelinin en az yüzde 60'ını almış olurdu. Bu yıl ödeme yapılmamıştır. Hükümet süratle muahede hükümlerini bir tarafta atarak, mukavele hükümlerine göre bir kısım ödeme yaptırmalı, çok müşkül ve sıkıntı içinde bulunan pancar çiftçisi köylüleri kısmen alacağına kavuşturmalıdır.

Bunun yanında, Ecevit Hükümetince Ekim ayı içerisinde radyo ve televizyondan ilân edilen pancara yapılan yüzde 25 fiyat zammının tekrar ve resmen ilân edilmesi, böylece müstahsil ve şeker fabrikalarınca tereddütlere sebeb olan pancarın kilosuna 40 kuruş ödeneceğinin açıklığa kavuşturulması da büyük

yarar sağlayacaktır. Aksi halde, 30 kuruş olan eski fiyatın devamı önümüzdeki yıl pancar ekimini tamamen sona erdirecek, pancar müstahsili hazırladığı topraklara pancar yerine arpa veya başka mahsul ekecektir. Bu davranış; şeker ihtiyacımızı telâfisi çok zor bir duruma sokacağı gibi, şeker fabrikalarını ve şeker sanayiini de aynı nispette sarsacak ve yıkacaktır. Bu durumun detaylarına inmeyi zait buluyorum; durum çok vahim olur. Hükümet, eski Hükümetçe ilân edilen ve hiç de tatmin etmeyen 40 kuruşluk fiyattan rücu etmemelidir. Esasen müstahsil köylü bir yaşam mücadelesi içindedir. Devletin; herkesten evvel müstahsilin yanında olması ve onu koruması, 40 milyonluk milletimizi aç ve yoksul bırakmamanın baş sorununu böylece önlemiş ve sağlamış olacağı gibi, dış ticaret dengemizin daha da bozulmasını önlemiş olacağı kanaatimi arz eder, bu vesileyle Yüce Heyetinize saygılar sunarım. (A. P. sıralarından alkışlar.)

2. — *Urfa Üyesi İ. Halil Balkıs'ın, Urfa'da Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı mensuplarının davranışları ve Toprak ve Tarım Reformu Kanununun uygulanma şekline dair gündem dışı demeci .*

BAŞKAN — Toprak ve Tarım Reformu Kanununun pilot bölge olarak kabul ettiği Urfa'da, Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarlığı mensuplarının tutum ve davranışları ve kanunî tatbikatı hakkında gündem dışı Sayın Halil Balkıs söz talebetmişlerdir.

Buyurunuz Sayın Balkıs.

İBRAHİM HALİL BALKIS (Urfa) — Sayın Başkan, muhterem arkadaşlarım;

Toprak ve Tarım Reformu Kanununun uygulama bölgesi olan Urfa'da şu ana kadar yapılmakta bulunan tatbikatın yanlışlığı, usul ve Kanuna muhalefeti beni huzurunuzu işgale mecbur etti.

Malumuâliniz, Toprak ve Tarım Reformu Kanunu gaye itibarıyla toprağın verimini artırmak, toprağı islah etmek, üretimi artırmak, üretimi değerlendirmek maksadına ve yine, toprağı az veya hiç toprağı olmayan çiftçiye toprak temini maksadına matuf olarak çıkarılmış bir Kanun olmakla beraber, bugün tatbikat halinde bulunan uygulama hiç de Kanunun ruh ve maksadına uygun tecelli etmemektedir. Evvelâ toprağın islahı lâzımgelir ve toprağın islah edilmesi, yüce malumunuz olduğu gibi, verimin artırılmasına da esas teşkil etmektedir. Toprağın islahı için de sulama esası kabul edilmiştir ve sulama yapılmadıkça, yapılacak olan reform bir mana taşı-

maz ve bir müspet netice vermeyeceği de yüce malumunuzdur.

Halbuki, Toprak ve Tarım Müsteşarlığı Urfa'nın bir bölgesinde sadece artezyen kuyularına istinat ederek sulama yapacağı ve yapılabileceği kanısındadır. Şu ana kadar açılan 5 - 10 kuyudan çıkarılan su ile aynı mıntıkada «Sulu arazi» hükmü tatbik edilmek suretiyle bu mıntika uygulama bölgesi haline getirilmek istenmektedir ki, artezyen kuyularıyla çıkarılan suyun hiç bir zaman teminatlı bir su mahiyetinde olmasını kabul etmek mümkün değildir.

Artezyen kuyuları ile muayyen mesafeden su çıkarılır ve zamanla derine inmesi, hatta acı ve tuzlu damarlarla karışması halinde suyun tadının değişmesi gibi neticeler doğmakta ve ziraate elverişli bir su olma vasfını kaybetmektedir. Bunun örneği Urfa'nın Suruç kazasında meydana gelmiştir. Bundan bir kaç sene evveline kadar bu mıntıkada çok yakın mesafeden çıkarılan su ile bu bölgede çok iyi bir pamuk istihsali yapılmıştı rağmen, bugün pamuk istihsali durmuş denecek kadar su derine inmiş bulunmaktadır ki, bu durumda Haran ovası bundan daha fazla ehemmiyet taşımaktadır. Çünkü, Haran ovasının etrafında ovayı besleyici su rezervini meydana getirecek büyük dağlar, karlı dağlar olmadığı gibi, zaten kurak bir bölge olduğu da yüce Heyetin malumudur.

Şimdi bu artezyen kuyularına itibar ederek, bu mıntıkada sulu arazi meydana getirilmiş gibi muamele yapmak suretiyle uygulamaya geçilirse, kısa bir süre sonra bu uygulamanın hiç bir zaman istenilen neticeyi vermeyeceği aşikâr ve meydandadır.

Yine bu, şimdiye kadar açılan kuyuların tatbikatından da anlaşılmaktadır. Birçok kuyu daha evvel bol su vermiş olmasına rağmen, bugün suyunun kaybolmuş, derinliklere inmiş, azalmış veyahut tadı değişmiştir ki, bunun vakta halinde ovanın hemen hemen her tarafında görülmesi mümkündür.

İkinci bir nokta; Haran ovasının toprağı tuzlu bir topraktır ve tuz satha çok yakın mesafededir. Toprak yıkanmadığı takdirde; yani az su ile yapılacak sulama neticesinde kısa bir zaman sonra, tuzun satha intikaliyle çoraklaşma halinin meydana gelmesi aşikârdır ve bu da Urfa'nın Haran mıntikasında her zaman görülmesi mümkün olan bir vakiydir. Hatta öyle ki, ovada dolaştığımız zaman tuz tabakasının satha vurmuş olduğunu görmek mümkündür.

Buna mukabil yetkili makamlardan aldığımız malumata göre, «Bu topraklarda drenaj yapmak suretiyle acı ve tuzlu suyu Suriye istikâmetine akıtmak ve

bunu 5 - 10 sene müddetle akıttıktan; yani toprak yıkandıktan sonra tatlı su meydana gelecek ve bu tatlı su Suriye'ye tekrar akmaya devam edecek» denmektedir ki, bu hayal mahsulü; tatbiki gayri mümkün ve yapılmasına imkân olmayan bir haldir. Devlet Su İşleri Teşkilâtının ve Toprak - Su'nun bu tür düşüncesini hakikaten bizi büyük endişeye sevk etmektedir ve fayda yerine büyük zarar iras edeceği de yüce malûmunuzdur. Aynı zamanda sosya adaleti de tesis edecek durumda değildir. Bu vaziyette tuzlu toprağa az verilen suyun çoraklığı meydana getireceği bir vakıdır.

Ancka, hâlâ planda bulunan Karakaya Barajı ihale edilir ve buradan su alınır da bu ova'nın bol su ile sulanması durumu hasıl olursa, o zaman toprağın yıkanması ve arzu edilen neticenin istihsali için yapılacak olan sulamanın müspet bir netice vereceği de bir vakıdır.

Üçüncü maruzatım, uygulamanın bundan üç sene evvel vergi mülâhazası ile verilmiş bulunan beyannamelerdeki fiyat üzerinden yapılması gibi bir acayip tutum vardır.

Gerçi Kanun beş senede bir vergi beyannamelerinin verilmesini âmir kılmakta ise de, vergi beyanamesi verildiği zaman buğdayın kilosu 70 kuruştı, diğer araç ve gereçlerin fiyatları da bugünkü fiyatlarla mukayese kabul edilmeyecek bir durumda idi.

Halbuki bugün buğday dört lira olduğuna, diğer araç ve gereçlerin fiyatları da o nispette artmış bulunduğuna göre, buradaki uygulamada tatbik edilecek fiyat (Eğer üç sene evvel verilmiş olan fiyat kabul edilecek olursa) beyannamelerini vermiş olanlar aleyhine büyük bir zarar ve noksanlık meydana gelecektir ve vatandaş çok büyük zarar görecektir.

Bendeniz, bu arz ettiğim hususları tatbik etmekle mükellef bulunan Toprak ve Tarım Reformu Müsteşarının tamamen sorumsuz ve hatta afedersiniz bu işe aşına olmadığı kanısındayım.

HİLMİ SOYDAN (Kahraman Maraş) — Veterinerdir o.

İBRAHİM HALİL BALKIS (Devamla) — Orada toprağın ıslah edilmesi, toprağın tuzluluktan kurtarılması, verimin artırılması, verimin değerlendirilmesi ve oradaki nüfus miktarının artırılması gibi durumları yakinen bilen bir arkadaş olmadığı için maalesef bu sakim yollara gitmektedir.

Su rezervi daima azalmakta devam ediyor. Bundan iki sene evvel Haran ovasında meydana gelen kuraklık cümlelizin malûmudur ve burada meydana

gelen kuraklık öyle bir kuraklık ki, damla, vahid sulama imkânı hasıl olmadı. Değil hayvanların, insanların, tavukların ve kuşların dahi susuz kaldığı bir memlekette, ileride bu mevcut kuyuların faaliyeti uzun zaman devam edecekmiş gibi, bu suyun da devam edecek şekilde telâkki olunması ve kabul edilmesi ve buna âmel edilerek bir reform uygulamasının yapılması bize yarar yerine çok büyük zarar getireceği kanaatindeyim.

Rıcam odur ki, Maliye Bakanlığının vergi mülâhazası ile almış olduğu beyannameyi ve o beyannamede gösterilen fiyatları yine aynı mülâhaza ile yenilemesi ve yeniden beyanname alması zarureti vardır. Bundan Urfalı'lar çok tedirgin olmuşlardır, tedirgin olma durumu da devam ediyor ve çok sıkıntı içerisinde dirler. Çok garip bir tecellidir ki, alfabetik harf sırasında en sonralara gelen Urfa, maalesef bu gibi zararlar da en evvel gelmektedir. Halbuki, bugün daha evvel buna hazırlanmış, barajları yapılmış ve sulanmış memleketler vardır; bu uygulamanın oralarda yapıp, muvaffak bir netice hasıl olduktan sonra, Urfa gibi kurak ve çorak bir memlekete tatbik edilmesinde büyük fayda vardır.

Ben Hükümet erkânından, sayın Başbakan'dan, bu meseleyi ele alarak, uygulama bölgesinin Urfa'da devam ettirilmesinin ileride meydana getireceği büyük zararları önleme bakımından, tatbikat bölgesi olarak Urfa'dan daha başka bir yerde bunun tecrübe edilmesi istihramında bulunuyorum. Arz ettiğim gibi, Karakaya Barajı yapıp da ova sulandığı takdirde belki bu daha verimli bir netice hasıl edecek ve neticeyi almak da mümkün olacaktır.

Şunu da arz edeyim, bu için başında bulunan yetkililerin hakikaten bu işi yakinen bilen ve bu işten anlayan kimselerden olması da zaruridir. Bu hususu da ittilamıza arz etmek isterim ve yapılacak olan bu uygulamanın büyük zararlar meydana getireceğini huzurunuzda arz etmekle vazifemi yapmış olduğum kanısındayım.

Hepinizi hürmetle selâmlarım.

3. — *Bütçe ve Plan Komisyonu üyeliklerine seçim.*

BAŞKAN — Gündeme geçiyoruz.

Sayın üyeler, bundan evvelki Birleşimde Cumhuriyet Senatosu Bütçe - Plan Komisyonunun Anayasanın 85 nci maddesi gereğince kurulacağı karara bağlanmış, grupların oran cetvelleri kendilerine bildirilmiş ve isim istenmişti. Şimdi, sayın gruplarımızdan gelen aday isimlerini ihtiva eden yazıları okutup bil-

gilerimize arz edeceğim ve bu isimlere göre düzenlenmiş bulunan aday pusulalarını dağıtıp seçime geçeceğiz. Önergeleri okutuyorum :

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına
8 . 1 . 1975 tarih ve 2527 sayılı yazıya:

Bütçe ve Plân Komisyonu üyeliklerine Grupumuzdan aşağıda adları ve seçim bölgeleri yazılı 7 sayın üye aday gösterilmiştir.

Saygılarımla arz ederim.

Cumhuriyet Senatosu
Adalet Partisi
Grup Başkan V.
Eskişehir
Ömer Ucuzal

Adı ve soyadı	Seçim bölgesi
Yiğit Köker	Ankara
İskender Cenap Ege	Aydın
Azmi Erdoğan	Diyarbakır
Nafiz Ergeneli	Edirne
A. Şakir Ağanoğlu	Trabzon
Halil Balkis	Urfa
M. Faik Atayurt	Uşak

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
İlgi : Kanunlar Md. lüğü başlıklı 2527 sayılı ve
8 . 1 . 1975 tarihli yazınıza Kr.

Genel Kurulun 7 . 1 . 1975 tarihli ve 17 nci Birleşiminde kabul edilen karar gereğince; Bütçe ve Plân Komisyonunda, Grupumuza isabet eden 4 sayın üyenin adları aşağıda gösterilmesi kararlaştırılmıştır.

Saygılarımla arz ederim.

Salih Tanyeri
C. H. P. C. Senatosu Grubu
Başkanvekili

Sayın Veli Uyar	(Yozgat)
Sayın Fakih Özlen	(Konya)
Sayın Talât Doğan	(Rize)
Sayın Kâzım Kangal	(Sivas)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Bütçe ve Plân Komisyonuna grupumuz üyelerinden Suphi Karaman katılacaktır.

Bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla.

M. B. G. Başkanı Y.
Yönetim Kurulu Üyesi
Haydar Tunçkanat

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Grupumuz üyesi Sayın Selâhattin Babüroğlu'nun İmar ve İskân Bakanlığına atanması dolayısıyla boşalan Cumhuriyet Senatosu Bütçe ve Plân Komisyonu ile T. B. M. M. Bütçe Karma Komisyonu grupumuz üyeliğine Sayın Naim Talû adaydır.

Gereğini arz ederim.

Cumhurbaşkanınca S. Ü.
Grup Başkanı
Prof. Nihat Erim

BAŞKAN — Biraz evvel arz etmiş olduğum yazılar sayın grupların bildirmiş olduğu aday isimlerini ihtiva etmektedir.

Şimdi, bağımsızlar adına gösterilen adayları arz ediyorum.

Sayın Başkanlığa

Bütçe - Plân Karma Komisyonu bağımsız üyeliklerine Sayın Salim Hazerdağlı ile Sayın Süleyman Ergin'i arz ve teklif ederim.

Ömer Ucuzal
Eskişehir

BAŞKAN — Bunun dışında seçim yapacağız efendim.

SIRRI ATALAY (Kars) — Bağımsızlardan başka aday yok mu? Lütfen onları da söyleyiniz.

BAŞKAN — Var efendim, arz ediyorum, müsaade buyurunuz, tahammül buyurunuz efendim.

SIRRI ATALAY (Kars) — A. P. adına yapılmış tâyin olur, bu.

BAŞKAN — Müsaade buyurunuz efendim, Başkanlığa intikal eden sıraya göre arz ediyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına
Geçen yıl seçimi yapılan Bütçe Karma Komisyonuna 2 yıl için seçilmiştim.

Seçimler tekrarlanacağına göre tekrar aynı komisyona aday olmak istiyorum.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İsmail İlhan
Muş

Bağımsız Senatörü

BAŞKAN — Bunlardan başka Başkanlığımıza herhangi bir aday ismi intikal etmemiştir.

MAHMUT VURAL (Ankara) — Müsaade eder misiniz Sayın Başkan?...

BAŞKAN — Buyurunuz Sayın Vural.

MAHMUT VURAL (Ankara) — Sayın Başkan ben de adaylığımı koyuyorum. Çünkü bağımsız de-

mek hiçbir partiye bağlı olmamak demektir. Siz partilileri belirttiniz.

BAŞKAN — Arz edeyim efendim.

Sayın üyeler;

Bağımsızlık, Cumhuriyet Senatosunda herhangi bir gruba mensup olmamak, grubu olmayan üyeler arasında bulunmak demektir.

Bu, biraz evvel Sayın Ucuzal'ın önergesinde isimleri sunulan arkadaşlarımız, grup kuramayan üyeler arasında; yani bağımsızlar arasında sayılmaktadır.

Şimdi Sayın Mahmut Vural da bağımsızlar adına Cumhuriyet Senatosu Bütçe Plân Komisyonu üyeliğine adaylığını koymuş bulunmaktadır. Bu isimlere göre dağıtılan oy pusulasındaki açık yerlere isimleri yazarsınız.

Tasnif Heyeti için ad çekiyorum;

Sayın Hilmi Nalbantoğlu?.. Burada

Sayın Musa Kâzım Karaağaçlıoğlu?.. Burada

Sayın Hilmi Soydan?.. Burada

Tasnif Heyeti seçildi.

Hangi sayın üyeden oy verme işlemine başlayacağımızın tespiti için ad çekiyorum: Haldun Mentешеoğlu (Muğla)

(Muğla Üyesi Haldun Mentешеoğlu'ndan başlanarak oylar toplandı).

BAŞKAN — Oyunu kullanmayan sayın üye var mı efendim?.. Yok.

Oy verme işlemi bitmiştir.

(Oyların ayrımı yapıldı)

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Bütçe ve Plan Komisyonu üyelikleri için yapılan seçim sonuçlarını sunuyorum:

Yüksek Başkanlığa

Bütçe ve Plan Komisyonu için yapılan seçime (93) üye katılmış ve neticede ilişik listede adları yazılı zevat hizalarında gösterilen oyları almışlardır.

Bilgilerinize arz olunur.

Tasnif Heyeti

Üye

Erzurum

Hilmi Nalbantoğlu

Üye

Afyon Karahisar

M. Kâzım Karaağaçlıoğlu

Üye

Maraş

Hilmi Soydan

Üyenin adı ve soyadı

Aldığı oy sayısı

1. Yiğit Köker	92
2. İskender Cenap Ege	92
3. Azmi Erdoğan	92
4. Mehmet Nafiz Ergeneli	92
5. Ali Şakir Ağanoglu	92
6. İbrahim Halil Balkıs	92
7. Mehmet Faik Atayurt	92
8. Veli Uyar	92
9. Fakih Özlen	92
10. Talât Doğan	92
11. Kâzım Kangal	92
12. Suphi Karaman	92
13. Naim Talû	92
14. Salim Hazerdağı	75
15. Süleyman Ergin	65
16. Mahmut Vural	19
17. İsmail İhan	15
18. Özer Derbil	4
19. Boş oy	1

Tasnif Heyeti

Üye

Erzurum

Hilmi Nalbantoğlu

Üye

Afyon Karahisar

M. Kâzım Karaağaçlıoğlu

Üye

Maraş

Hilmi Soydan

BAŞKAN — İsimleri okunan sayın üyelerden ilk 15'i yeterli oyları alarak Cumhuriyet Senatosu Bütçe Plan Komisyonu üyeliklerine seçilmişlerdir.

Değerli üyelerimize görevlerinde başarılar dilerim.

4. — Diyarbakır Üyesi Azmi Erdoğan'ın, Dilekçe Karma Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/209)

BAŞKAN — Sayın üyeler;

Bu arada Bütçe Komisyonuna seçilmiş olmaları nedeniyle, bu komisyon üyeliğinin özelliği bulunduğundan; iki komisyon üyeliği bir üye üzerinde toplanamayacağı için diğer komisyon üyeliklerinden çekilen sayın üyelerimizin çekilme dilekçelerini sunuyorum.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Üyesi bulunduğum Dilekçe Karma Komisyonu üyeliğinden istifa ettiğimi arz ederim.

Diyarbakır
Azmi Erdoğan

BAŞKAN — Bilginize sunulur.

5. — Aydın Üyesi İskender Cenap Ege'nin, Tarım - Orman - Köy İşleri Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/210)

Cumhuriyet Senatosu Sayın Başkanlığına

Üyesi bulunduğum Tarım, Orman ve Köy İşleri Komisyonundan istifa ettiğimi saygılarımla arz ederim.

Aydın
İskender Cenap Ege

BAŞKAN — Bilginize sunulur.

6. — Urfa Üyesi İbrahim Halil Balkıs'ın, Cumhuriyet Senatosu Hesapları İnceleme ve Millî Eğitim - Gençlik ve Spor Komisyonu üyeliğinden çekildiğine dair önergesi. (4/211)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Üyesi bulunduğum Hesapları İnceleme ve Millî Eğitim komisyonlarından istifa ettiğimi arz ederim.

Urfa

Halil Balkıs

BAŞKAN — Bilginize sunulur.

Bu boşalan yerler için önümüzdeki birleşimlerde seçimleri yapacağız.

7. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Sosyal Sigortalar Kurumunun içinde bulunduğu duruma dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/3)

BAŞKAN — Sayın Köker buradalar mı efendim?.. Yoklar. Araştırma önermesini erteliyoruz.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER

1. — Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı ile Uçak Servisi Anonim Ortaklığının durumuna dair Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu ve ek raporu (10/33) (Dağıtma tarihi : 3 . 3 . 1973)

BAŞKAN — Hükümet burada mı efendim?.. Yok. Erteliyoruz.

III. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI (Devam)

8. — Cumhuriyet Senatosu Giresun Üyesi İhsan Topaloğlu ile İstanbul Üyesi Fikret Gündoğan'ın, yurdumuzdaki enerji darlığının nedenleri ve çözüm yolları konusunda Senato araştırması isteyen önerge-leri (10/6)

BAŞKAN — Hükümet buradalar mı efendim?.. Yok.. Araştırma önergesi ertelenmiştir.

9. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, mason localarına dair Senato araştırması isteyen önergesi. (10/7)

BAŞKAN — Sayın Özer yoklar, Hükümet de yok. Önerge ertelenmiştir.

10. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay alıncığı ve çarşı yapımı inşaatına dair Senato araştırması isteyen önergesi. (10/9)

BAŞKAN — Sayın Köker yoklar, Hükümet de yok; ertelenmiştir.

11. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, Millî Eğitim Bakanlığının 7 . 2 . 1974 tarih ve özel 000.01/114 sayılı tamimi ve bu tamime

göre yapılan tayinler hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/10).

BAŞKAN — Sayın Dikeçligil?.. Burada. Sayın Bakan?.. Yok. Erteliyoruz efendim.

12. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Necip Mirkelâmoğlu'nun, Atatürk Devrimleri ve Devletin temel ilkeleriyle ilgili işlemler hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/11)

BAŞKAN — Kendime aidiyeti itibariyle geçiyorum efendim.

13. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Sami Turan ile Cumhurbaşkanınca seçilen üye Fevzi Çelikbaş'ın 11 sayılı Kanun Hükmündeki Kararınameye müsteniden T. R. T. Genel Müdürlüğüne yapılan atamaya dair Senato araştırması isteyen önerge-leri (10/12)

BAŞKAN — Sayın Turan?.. Buradalar. Sayın Çelikbaş?.. Buradalar. Hükümet burada mı efendim?.. Yok. Araştırma önergesi ertelenmiştir efendim.

14. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal ve 9 arkadaşının, Millî Eğitim Bakanı tara-

ından yapılmış olan tayin ve nakil tasarrufları hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/13)

BAŞKAN — Sayın Ucuza? Burdalar. Hükümet? Yok. Bu nedenle erteliyoruz.

15. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca seçilen Üye Özer Derbil ve 3 arkadaşının, Elektrofer Firmasına verilen teşvik ve ithal belgeleri ile bu firmanın gümrük işlemleri hakkında Senato Araştırması isteyen önergeleri, (10/14)

BAŞKAN — Sayın Derbil buradalar mı efendim? Yoklar. Hükümet?: Yok. Bu nedenle erteliyoruz.

16. — Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Şeref Kayalar ve arkadaşlarının, T. R. T. hakkında Senato araştırması isteyen önergeleri (10/15)

BAŞKAN — Sayın Kayalar? Yoklar. Hükümet? Yok. Erteliyoruz.

IV. — GÖRÜŞÜLEN İŞLER (DEVAM)

2. — Cumhuriyet Senatosu Saymanlığının Haziran, Temmuz ve Ağustos 1974 aylarına ait hesapları hakkında Cumhuriyet Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/14) (S. Sayısı : 404) (Dağıtım tarihi : 12 . 12 . 1974)

BAŞKAN — Komisyon Başkanı Sayın Cahit Ortaç? Yok. Komisyon sözcüsü Sayın Belig Beler? Yok. Bu nedenle erteliyoruz.

3. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in, Anayasanın 78 nci maddesi muvacehesinde Bolu Çimento Fabrikası İdare Meclisi Reisliği sıfatıyla Senatörlük sıfatının bağdaşp bağdaşmayacağına

dair, İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in önergesi ve bu hususta Başkanlık Divanınının 1 Haziran 1970 tarih ve 28, 10 Temmuz 1972 tarih ve 31, 11 Mart 1974 tarih ve 9, 13 . 11 . 1974 tarih ve 2 sayılı kararları

BAŞKAN — Başkanlık Divanı adına bu konunun sözcülüğünü yapacak sayın üye burada mı efendim? Yoklar. Bu nedenle erteliyoruz.

Sayın Üyeler, gündemimizde konuşacak başka bir konu kalmamış olması nedeniyle; Cumhuriyet Senatosu 14 Ocak 1975 Salı günü saat 15,00'te toplanacaktır.

Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 16,07

V. — SORULAR VE CEVAPLAR

A) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, Erdemir Grevine dair soru önergesi ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Gölhan'ın yazılı cevabı. (7/296)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki gerekçeli sorunun Sanayi ve Teknoloji Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı rica ederim.

Erzurum Senatörü
Hilmi Nalbantoğlu

Gerekçe :

a) Ereğli Demir Çelik Fabrikasında 1 Eylül 1973 gününden itibaren 75 gün süren bir grev yapılmıştır.

b) Bu grev nedeniyle işletmenin zararı 712 milyon lira olduğu söylenmektedir.

c) 15 . 8 . 1973 tarihli Günaydın Gazetesinde bildirildiğine göre bu işletmenin sermayesi 1 860 804 005 TL. ve 1972 yılı cirosu 912 551 913 TL. olup net kârı 130 695 693 TL. olduğu halde müessese 1973 yılında grev ve greve sebebiyet nedeniyle zarar etmiş olmalıdır.

d) 11 Nolu DİSK yayını olarak yayınlanan «Erdemir Grevinin İçyüzü» adlı kitapta bu grev ve nedenleri geniş biçimde eleştirilmiştir.

Bu gerekçelere göre :

Soru :

Erdemir Grevi, nedenleri varılan anlaşmanın niteliği ve sebep olunan zarar ve sebep olanlar hakkında yapılan soruşturmalar ve haklarında yapılan soruşturmalar ile sonuçları nedir?

T. C.

Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı 7 . 1 . 1975
Sanayi Dairesi Reisliği
Sayı : 13/DÇ-3/28
Ek : 1

Konu : Erzurum Senatörü Hilmi
Nalbantoğlu'nun soru önergesi Hk.

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

İlgi : 21 . 11 . 1974 tarihli ve 2439-2419/7-296
sayılı yazınız.

Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun Ereğli Demir ve Çelik Fabrikalarındaki greve ilişkin soru önergesi hakkında hazırlanan notun ilişikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Sanayi ve Teknoloji Bakanı
Mehmet Gölhan

Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Sayın Hilmi Nalbantoğlu'nun Ereğli Demir ve Çelik Fabrikalarındaki greve ilişkin soru önergesi hakkında not :

1. — Ereğli Demir ve Çelik Fabrikalarında 1 Eylül 1973 tarihinde başlayan grev 76 gün devam etmiştir.

2. — Şirketin Ağustos 1973 sonu itibarıyla brüt kârı 171,4 milyon lira iken müteakip 4 ayı kapsayan devre sonunda kârı 72,3 milyon liraya düşerek gerçekleşmiştir.

3. — 600 milyon lira sermayesi bulunan şirketin 1972 yılı sonunda satış gelirleri 1 860 304 005 lira, cirosu da 912 551 913 liradır.

Kanunî ihtiyatlar	15 581 054,93
Sermaye	524 071 000,00
Geçmiş yıllar kârı	143 609 168,36
Carî yıl kârı	29 290 698,90

Toplam 912 551 922,19

4. — İşletmenin 1972 yılı brüt kârı 229 290 698,90 liradır.

5. — Türkiye Maden - İş Sendikası ile Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. ve onu temsilen MESS arasında yapılan V. dönem Toplu İş Sözleşmesi görüşmelerinde 2 . 5 . 1973 tarihinde başlanmıştır. Sendikaca getirilen ilk teklifin 2 yıllık toplam maliyeti 368 milyon lira olarak saptanmıştır. 2 . 6 . 1973 tarihli toplantıda, anlaşmaya varılmayan maddelerle ilgili olarak uyuşmazlık tutanağı tanzim edilmiş, daha sonra yapılan 24 . 7 . 1973 tarihli uzlaştırma kurulu toplantısında alınan kararın,

işveren tarafsız aracısının sadece ücret zammı ile ilgili bölümüne muhalif kalınmasına karşılık, sendika tarafsız aracısının 6 maddesi kabul etmemesiyle taraflar bir mutabakata varamamışlardır. Uzlaştırma kurulunda anlaşmaya varılmayan maddelerin görüşülmesi için 22 - 23 Ağustos 1973 tarihlerinde yeniden toplanılmış, bu toplantıda işveren 120, sendika ise 204 milyon lira malî külfet getiren çözümleri benimsemiştir. Sendika, bu toplantı sonuçlarının sendika prensiplerine göre işçi oyuna sunulacağını bildirmiş ve oylama sonunda işverene yeni bir görüşme teklifinde dahi bulunmadan 3 Eylül 1973 günü greve gideceğini TRT ve basın aracılığı ile açıklamasına rağmen 1 Eylül 1973 tarihinde grevi fiilen başlatmıştır.

Taraflar, anlaşmaya varılmayan maddeler için 31 . 10 . 1973 - 3 . 11 . 1973 tarihleri arasında tekrar biraraya gelmişlerdir. Sendika bu defa grevde geçen ve çalışılmayan günlerin ücretlerinin ödenmesi ve diğer ilâve talepleriyle 238 milyon liralık bir teklif getirmiştir.

Bu durum karşısında işçi ve işveren temsilcileri 8 . 11 . 1973 tarihinden itibaren Hükümet aracısı başkanlığında görüşmelere devam etmişlerdir. Bu görüşmelerde şirket, sendikanın çalışmayan günlere ait ücret talebi ve bir önceki toplantıda ileri sürdüğü ilâve taleplerden vazgeçmesi şartına bağlı olarak sendika teklifinde olduğu gibi işletme tazminatının 72 gün olması ve ücrette bir ilerleme sağlanması şartıyla 157 milyon liralık bir malî külfeti kabul edebileceğini bildirmiştir.

Bakanlar Kurulunun 30 günlük birinci grevi erteleme kararına göre 17 . 11 . 1973 tarihinde normal çalışma düzenine geçilmiş, 14 . 12 . 1973 tarihli ikinci bir kararla da 60 gün olarak yeniden ertelenmiştir.

22 . 1 . 1974 tarihinde, işveren 181 milyon liralık yük getirecek bir teklifte bulunmuşsa da Sendikanın grev sırasındaki çalışılmayan günlere ait ücret talebinde ısrar etmesi nedeniyle anlaşma olamamıştır.

10 . 2 . 1974 tarihinde yapılan toplantıda sendikanın mesnetsiz olarak ileri sürdüğü tekliflerinden vazgeçmesi üzerine mutabakat sağlanmış ve karşılıklı olarak alınan grev ve lokavt kararları kaldırılmıştır. İmzalanan sözleşme ile aylık ve saat ücretli personel için 2 yıllık maliyeti 203 milyon lira olan bir menfaat getirilmiştir.

Böylece çıplak ücretlerde üçüncü döneme nazaran dördüncü dönemde % 21,9 artışa karşılık dördüncü döneme nazaran beşinci dönemde % 62,1 artış olmuştur.

6. — Grev, işvereni iktisadî ve malî baskı altında tutmak suretiyle işçi haklarını temin için başvurulan kanunî bir haktır. Toplu sözleşme müzakerelerinde işçi teşekküllerinin bütün isteklerini karşılamak mümkün olmadığı cihetle sık sık grevlere maruz kaldığı da bir vaki'dir.

7. — Grev nedeniyle meydana gelen zarar bakımından herhangi bir kovuşturma yapılmasına mahal olmayacağı da tabiidir.

2. — *Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Hilmi Nalbantoğlu'nun, bazı süt mamülleri fabrikalarının 1974 yılı üretimine ve yeni fabrikalar kurulması hususunda ne düşünüldüğüne dair soru önergesi ve Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan'ın yazılı cevabı. (7/303)*

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına aracılığınızı saygılarımla rica ederim.

Erzurum Senatörü
Hilmi Nalbantoğlu

1. — Edirne (Havsa), İstanbul, İzmir, Adana, Kars, Muş süt mamulleri ve peynir - tereyağı fabrikasının 1974 yılı içinde aylar itibarıyla ne miktar ve kaç lira/Kg. fiyatla süt alıyor.

İşlediklerinin liste halinde verilmesini ve,

2. — Erzurum ilinin Oltu ilçesinde de (Oltu, Narman, Şenkaya, Olur ve Yusufeli ilçelerinin merkezi yerinde olması nedeniyle) bir adet 20 ton kapasiteli peynir - tereyağı fabrikası yapılması,

3. — Erzurum ilinin Hınıs, Tekman, Karayazı, Çat, İspir (Kırıkbucağı) Horasan ve Aşkale ilçelerinde birer süt toplama merkezi tesisi kurulması düşünülmekte midir?

T. C.

Gıda - Tarım ve Hayvancılık
Bakanlığı

Özel Kalem Müd.

3 . 1 . 1975

Sayı : 1418

Konu : Senatör Sn. Hilmi Nalbantoğlu'nun önergesi

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 12 . 12 . 1974 gün Kanunlar Müdürlüğü
5107 - 2477/303 sayılı yazı.

Cumhuriyet Senatosu Erzurum Üyesi Sayın Hilmi Nalbantoğlu tarafından; Süt fabrikaları üretimine ilişkin olarak, Bakanlığımıza yöneltilen yazılı soru cevabının üç nüsha olarak eklice sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Reşat Aktan
Gıda - Tarım ve Hayvancılık
Bakanı

Erzurum Senatörü Sayın Hilmi Nalbantoğlu tarafından Süt fabrikaları üretimine ilişkin olarak Bakanlığımıza yöneltiltiği yazılı soru önergesi cevabı

1. — Edirne (Havsa), İstanbul, İzmir, Adana, Kars, Muş süt mamulleri ve Peynir Tereyağı fabrikalarının 1974 yılı içinde aylar itibarıyla aldıkları süt miktarları ve uygulanmakta olan süt alım fiyatları ekli cetvelde gösterilmiştir.

Havsa ve Muş Peynir Tereyağı fabrikaları 1974 yılında deneme çalışmaları yapmışlardır.

2. — Erzurum'un Ilıca ilçesinde 50 ton/gün kapasiteli süt ve mamulleri fabrikası 1973 yılında ihale edilerek, inşaatları halen devam etmektedir. 1975 yılı sonunda tesisin tamamlanması programlaştırılmıştır.

3. — Ilıca tesisinin çiğ süt ihtiyacını temin edebilmek için potansiyeli uygun olan Hınıs, Tekman, Karayazı, Çat, İspir, Horasan ve Aşkale ilçelerine bir süt toplama merkezi kurulması programa alınmıştır.

Mevcut şartlar karşısında Oltu'da yeni bir fabrikanın kurulması şimdilik düşünülmemektedir.

Fabrikaların 1974 yılında aldığı sütler

Aylar	İstanbul Süt Mam. Fb. al- dığı süt ton	Havsa Peynir T. Yağ Fb. aldığı süt ton	İzmir Süt Mam. Fb. aldığı S. ton	Adana Süt Mam. Fb. aldığı S. ton	Kars Süt Mam. Fb. aldığı S. ton	Muş Peynir T. Yağ. aldığı S. ton
Ocak	938	28	437	98	98	—
Şubat	999	20	460	169	32	—
Mart	1 313	34	675	283	103	—
Nisan	1 264	51	822	366	255	—
Mayıs	1 249	67	762	365	426	—
Haziran	972	61	694	237	723	—
Temmuz	780	48	681	196	443	—
Ağustos	795	20	647	148	152	—
Eylül	646	31	570	81	65	11
Ekim	462	6	564	44	29	12
Kasım	Sonuçlar alınamamıştır.					
Aralık	Sonuçlar alınamamıştır.					
Toplam	9 418	366	6 312	1 987	2 138	23

Uygulanmakta olan süt alım fiyatları :

	Süt Fiyatı Kg./Tl.	Teşvik Primi Kg./Tl.	Temizlik Primi Kg./Tl.	Yağ Primi Kg./Tl.
İstanbul	2.75	0.70	0.05	0,02
Havsa	2.25	0.70	0.05	0.02
İzmir	2.50	0.75		0.02
Adana	2.75	0.10-0.25		0.02
Kars	2.00	0.50		0.02
Muş	2.00	0.50		0.02

(Yağ primleri % 3.5 ten fazla olan sütlerin her di-
ziyemi için verilir).

3. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzağ'ın, hara ve inekhanelere dair soru önergesi ve Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanı Reşat Aktan'ın yazılı cevabı. (7/305)

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

Aşağıdaki sorularımın Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığınca yazılı olarak İçtüyük hükümlerine göre müddeti içinde cevaplandırılmasına delâletinizi dilerim. Saygılarımla.

C. Senatosu Eskişehir Üyesi
Ömer Ucuzağ

1. Bakanlığınıza bağlı kaç hara ve inekhane vardır?
2. Her birinin yüz ölçümü ne kadardır? Ve ne kadarı sulanır, ne kadarı kıraçtır?
3. Her birinde istihdam edilen personelin ihtisasına göre adetleri ne kadardır?
4. Her birinde halen bulunan büyük ve küçük baş hayvanların ayrı ayrı miktarları ne kadardır?
5. Her haranın ve inekhanelerin yıllık bütçeye tahmil ettiği masraf tutarı ile, bütçeye gelir olarak sağladığı gelirin ortalaması ne kadardır?

T. C.
Gıda - Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı
Özel Kalem Müd.
Sayı : 1417

Konu : Senatör Sayın Ömer Ucuzal'ın önergesi Hk.

Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına

İlgi : 12 . 12 . 1974 gün Kanunlar Müdürlüğü
5109-2483-7/305 sayılı yazı :

Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Sayın Ömer Ucuzal tarafından; hara ve inekhanelere ilişkin olarak; Bakanlığımıza yöneltilen yazılı soru önergesi cevabının üç nüsha olarak eklice sunulmuş olduğunu saygılarımla arz ederim.

Prof. Dr. Reşat Aktan
Gıda - Tarım ve Hayvancılık
Bakanı

Eskişehir Senatörü Sayın Ömer Ucuzal'ın; hara ve inekhanelere ilişkin olarak Bakanlığımıza yöneltiltiği yazılı soru önergesi cevabı

1. Bakanlığımıza bağlı 7 hara, 8 inekhane, bir Merinos, 2 yetiştirme ve deneme, 1 üretim çiftliği mevcuttur.

2. Bu kurumların tüm arazi varlıkları 524 124 dekar olup, her birinin ayrı ayrı kültür bölümünü gösterir 1 No. lu,

3. Her kurumda istihdam edilen personelin ihtisasa göre adetlerini gösterir, 2 No. lu,

4. Müesseselerde halen mevcut damızlıkların ayrı, ayrı miktarlarını gösterir 3, 4, 5 ve 6 No. lu cetveller eklice sunulmuştur.

5. Yukarıda belirtilen müesseselerimiz döner sermaye ile çalışmakta ve kendi kazançları ile idare edilmektedirler. Bu kurumların 1974 yılı gelir ve giderleri ile Genel Bütçeden yapılan bakanlık yardımı 7 No. lu ve maaş, emekli keseneği, çocuk zammı olarak yine Genel Bütçeden yapılan ödemelere ilişkin 8 No. lu cetvel ektedir.

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

18 NCİ BİRLEŞİM

9 . 1 . 1975 Perşembe

Saat : 15,00

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞTI- RILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

1. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Sosyal Sigortalar Kurumunun içinde bulunduğu duruma dair Senato araştırması isteyen önergesi (10/3)

2. — Türk Hava Yolları Anonim Ortaklığı ile Uçak Servisi Anonim Ortaklığının durumuna dair Cumhuriyet Senatosu Araştırma Komisyonu raporu ve ek raporu (10/33) (Dağıtma tarihi : 3 . 3 . 1973)

3. — Cumhuriyet Senatosu Giresun Üyesi İhsan Topaloğlu ile İstanbul Üyesi Fikret Gündoğan'ın, yurdumuzdaki enerji darlığının nedenleri ve çözüm yolları konusunda Senato araştırması isteyen önermeleri (10/6)

4. — Cumhuriyet Senatosu Malatya Üyesi Hamdi Özer'in, mason localarına dair Senato araştırması isteyen önergesi. (10/7)

5. — Cumhuriyet Senatosu Ankara Üyesi Yiğit Köker'in, Kızılay altgeçidi ve çarşı yapımı inşaatına dair Senato araştırması isteyen önergesi. (10/9)

6. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Hüsnü Dikeçligil'in, Millî Eğitim Bakanlığının 7.2.1974 tarih ve özel 000.01/114 sayılı tamimi ve bu tamime göre yapılan tayinler hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/10)

7. — Cumhuriyet Senatosu İzmir Üyesi Necip Mirkelâmoğlu'nun, Atatürk Devrimleri ve Devletin

temel ilkeleriyle ilgili işlemler hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/11)

8. — Cumhuriyet Senatosu Kayseri Üyesi Sami Turan ile Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Fethi Çelikbaş'ın 11 sayılı Kanun Hükmündeki Kararnameye müsteniden TRT Genel Müdürlüğüne yapılan atamaya dair Senato araştırması isteyen önermeleri (10/12)

9. — Cumhuriyet Senatosu Eskişehir Üyesi Ömer Ucuzal ve 9 arkadaşının, Millî Eğitim Bakanı tarafından yapılmış olan tayin ve nakil tasarrufları hakkında Senato araştırması isteyen önergesi (10/13)

10. — Cumhuriyet Senatosu Cumhurbaşkanınca Seçilen Üye Özer Derbil ve 3 arkadaşının, Elektrofer Firmasına verilen teşvik ve ithal belgeleri ile bu firmanın gümrük işlemleri hakkında Senato Araştırması isteyen önermeleri. (10/14)

11. — Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Şeref Kayalar ve arkadaşlarının, TRT hakkında Senato Araştırması isteyen önermeleri (10/15)

12. — Cumhuriyet Senatosu Saymanlığının Haziran, Temmuz ve Ağustos 1974 aylarına ait hesapları hakkında Cumhuriyet Senatosu Hesaplarını İnceleme Komisyonu raporu (5/14) (S. Sayısı : 404) (Dağıtma tarihi : 12 . 12 . 1974)

13. — Cumhuriyet Senatosu Bolu Üyesi Turgut Gülez'in, Anayasanın 78 nci maddesi muvacehesinde Bolu Çimento Fabrikası İdare Meclisi Reisliği sıfatıyla Senatörlük sıfatının bağdaşıp bağdaşmayacağına dair, İstanbul Üyesi Ekrem Özden'in önermesi ve bu hususta Başkanlık Divanının 1 Haziran 1970 tarih ve 23, 10 Temmuz 1972 tarih ve 31, 11 Mart 1974 tarih ve 9, 13 . 11 . 1974 tarih ve 2 sayılı kararları (Dağıtma tarihi : 16 . 12 . 1974)

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

